

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 7 Sayı: 34 Volume: 7 Issue: 34

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

KENTSEL ALANLARA GÖÇ EDEN KIRSAL NÜFUSUN KENTSEL UYUMU VE KENTLİLEŞME DÜZEYİ ÜZERİNE UYGULAMALI BİR ARAŞTIRMA: AĞRI ÖRNEĞİ*
AN APPLIED STUDY ON THE URBAN ADAPTATION OF IMMIGRANTS FROM RURAL POPULATION TO THE URBAN AREAS AND URBANIZATION LEVEL: A CASE OF AĞRI
Sinan KOCAMAN**

Öz

Kırsal alanlardan kentsel alanlara doğru gerçekleşen göç olayının en önemli sonuçlarından biri de göç olayına katılan insanların kent yaşamına uyum sağlayamamasıdır. Türkiye gibi kentsel nüfusu hızla artan ülkelerde bu sorun sıklıkla görülmekte olup, başta büyükşehirler olmak üzere göç alan kentsel yerleşmeler; kentte yaşayan ancak kentlileşmemiş bir nüfus ve bu nüfusun ortaya çıkardığı kentsel sorunlara ev sahipliği yapmaktadır.

Bu araştırmayla Türkiye’de kademeli göç olgusunun yoğun olarak yaşandığı yerleşmelerden biri olan Ağrı Kentinde göçmenlerin sosyo-kültürel ve ekonomik yapıları, kentsel hayata uyum süreçleri ve bu süreçte karşılaştıkları sorunların ortaya çıkarılması hedeflenmektedir. Bu amaçla, göçmenlerin demografik, sosyo-kültürel ve ekonomik özellikleri ile uyum süreçlerini ölçmeye yönelik 30 soruluk bir anket hazırlanmıştır.

Kentin büyük çoğunluğu göç sonucu oluşmuş 6 mahallesinde yapılan anket uygulamaları ile 390 katılımcıya ulaşılmış, elde edilen verilerin yorumlanması ile kente göç eden kırsal nüfusun kentsel uyumu ve kentlileşme düzeyi üzerine çıkarımlarda bulunulmuştur. Elde edilen bulguların yorumlanması, Ağrı özelinde kente göç edip yerleşen kırsal nüfusun kente ve kent yaşamına uyumu konusunda çeşitli sonuçlar ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Uyum; Kentsel Adaptasyon, Kentlileşme, Kırsal Göç, Ağrı.

Abstract

One of the most important consequences of the migration from rural areas to urban areas is failure accommodation of people who are participating to the urban life. Countries with a high growing urban population like Turkey, this trouble is seen very often, primarily big municipalities that are taking migrants; a population living in urban however is not become urbanized and hosting the urban problems that are exposed by this population.

With this study, it is aimed to bring to light, in Ağrı city which is intensely experiencing the staged migration phenomena, socio-economic and economic structure, adaptation time to the urban life and the problems that they face in this time period. For this purpose, a 30 questioned survey prepared to measure the adaptation time and the demographic, socio-cultural and economic properties.

With survey technics in 6 neighborhoods that were formed by migrants, 390 participants were reached, with the explanation of obtained data, the urban adaptation of rural migrants and derived data about urbanization. Explaining of obtained findings introduced that there are several results about the adaptation of rural population which migrated to the urban.

Keywords: City, Urban Population, Urbanization, Metropolitan Municipality, Turkey.

* Bu araştırma Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından desteklenen EF.14.005 nolu projeden üretilmiştir. Çalışmanın yazarı projede yürütücü konumundadır.

** Yrd. Doç. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimler Eğitimi ABD., skocaman@agri.edu.tr

1. Giriş

Cumhuriyetin kurulmasından günümüze kadar geçen süreçte, kentlerde gelişen teknoloji ve artan sanayileşme; kırsal alanlarda ise hızlı nüfus artışı, tarım arazilerinin azalması ve makineleşme gibi sosyal, ekonomik ve siyasal nedenlerden dolayı bireyler göç olgusu ile karşı karşıya kalmışlardır (Gürbüz, 2007: 1).

Göç; insanlığın varlığından beri var olan bir kavram olup, kısaca nüfusun bir yerden başka bir yere hareketi şeklinde tanımlanabilir. Başka bir tanımda ise göç; bireylerin coğrafi olarak bulunduğu yerden ayrılarak belli bir süre için veya kalıcı olarak başka bir yerde yaşaması şeklinde ifade edilebilir (Çelik, 2007: 88).

Göçler; mesafeye, olayın gerçekleştiği yerlere, sürekliliğine ve nedenlerine göre farklı türlere ayrılabilir. Oluşum nedenine göre göçler, ekonomik, sosyal ve siyasal sebepler sonucu ortaya çıkar, oluşum yerine göre ise dış göç ve iç göç şeklinde sınıflandırılır (Pazarlıoğlu, 2001: 2).

İç göçler ülke içerisinde yerleşim birimleri arasında sürekli yerleşmek amacıyla yapılan yer değiştirmelerdir. İç göç de, ülke içinde kır-kır, kır-kent, kent-kent ve kent-kır yönünde ortaya çıkar. Dış göçler ise, uzun süre kalmak, çalışmak ve yerleşmek için bir ülkeden diğerine yapılan nüfus hareketleridir. Dış göç, genel olarak az gelişmiş ülkelerden gelişmiş ülkelere yönünde meydana gelir (Özer, 2004: 11). Oluşum nedenlerine göre değerlendirildiğinde ise göç hareketleri "isteğe bağlı" ve "zoraki" göçler olarak ikiye ayrılır. Ayrıca göçleri, insanların başka yerlere taşınma ya da yer değiştirme hareketlerinden ayırt etmek için, "devamlı göç" veya "geçici göç" olarak sınıflandırmak da mümkündür (Tümertekin ve Özgüç, 2009: 307).

Cumhuriyetin ilk yıllarında nüfusun önemli bir kısmı köylerde yaşamaktaydı. Tarımda makineleşme ve kentte iş imkânlarının artması sonucu kentlere göçün hızlanması büyük kitlelerin kentlere yönelmesi sonucunu doğurmuştur. 1980 yılında yerleşim yerleri arasında göç eden nüfus oranı % 9,34 iken, bu oran 1990'da % 10,81 ve 2000 yılında ise % 11,02 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemler toplamı dikkate alındığında, yaklaşık olarak 15 milyon insan çeşitli nedenlerden dolayı göç etmiştir (Güreşçi, 2011: 79, Koçak ve Terzi, 2010: 166).

Günümüzde az gelişmiş bölgelerden iş olanaklarının daha elverişli olduğu sanayi ve ticaret merkezleri ile iklim koşullarının daha elverişli olduğu alanlara doğru yoğun bir isteğe bağlı iç göçün yaşandığı görülmektedir (DPT, 2001: 30).

İç göç dört ayrı kategoride incelenebilir (Sezal,1996: 150);

- Köyden şehirlere basamaklı göç
- Köyden büyük şehirlere sıçramalı göç
- Şehirlerarası basamaklı göç
- Şehirlerden büyük şehirlere sıçramalı göç

Türkiye'de iç göç hareketi, büyük oranda "kırdan-kente" ya da "köyden-kente göç" şeklinde olduğu bilinmektedir. Köyden kentlere olan göçlerin öncelikli sebepleri; kentin çekiciliği, cazibesi, kırsal yani köyün ise iticiliğinden bahsedilmektedir. Kentten köye olan göçlerde ise kentin iticiliği ve köyün çekiciliği etkili olmaktadır (Koçak ve Terzi, 2010: 163).

Kırsal iticiliğinin nedenleri: Hızlı nüfus artışı, tarım alanlarının daralması, tarımda makineleşmenin artması, tarımsal işgücünün azalması, bazı yerlerde iklim koşullarının kötü olması, ekonomik yetersizlik ve sosyal problemler, doğal afetlerin ve savaşların olması, terör olaylarının insan güvenliğini tehdit etmesi, mevsim dışı ekonomik etkinliklerin yetersiz olması, iş imkânlarının sınırlı olması, eğitim ve sağlık hizmetlerinin yetersizliği gibi durumlardır.

Kentin çekiciliğinin nedenleri ise: Kent yaşamının cazip gelmesi, kentlerde eğitim, sağlık vb. hizmetlerin yaygınlığı, ulaşım imkânları, kentlerde sanayinin ve hizmet sektörünün gelişmiş olması, iş imkânlarının fazla olması vb. etkenlerdir (Keleş, 1996:113-114).

Göç, sadece bir yer değiştirme süreci değildir. Nedenleri ve sonuçları toplum ve bireyler üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Özellikle ülkelerin nüfus yapısında, nüfusun yaş ve cinsiyet gibi nicel ve nitel yapısında büyük değişimlere neden olabileceği gibi doğrudan

doğruya ülkelerin veya küçük toplulukların yapısını etkileyen çok yönlü özelliklere sahip bir kavramdır (Bülbül ve Köse, 2010: 76).

Göç hareketi, kır, kent ve ülke gibi yerleşim birimleri arasında gerçekleşir. Göç olgusu; göç alan veya göç veren yerleşim birimlerinin sosyal, kültürel ve ekonomik yapısını etkileyen çok yönlü özelliklere sahip bir kavramdır. Bu olgu aynı zamanda kent, kentleşme ve kentlileşme kavramlarının da temelini oluşturur.

Kent, karmaşık, ayrı cinsten, farklılaşmış toplumsal bütünlüğe sahip, yoğun nüfuslu yerleşme şekli olarak ifade edilir. Taşıdıkları bir takım özellikleri nedeniyle kentler çevrelerindeki kırsal alanlardan göç alan yerleşmeler olarak bilinirler (Gökulu, 2011: 212). Kentleşme; çeşitli nedenlerle kırsal kesimlere doğru oluşan göç sonucunda, bir taraftan mevcut kentlerin nüfus ve alan itibari ile büyümesi, diğer taraftan köy, kasaba vb. kırsal yerleşim birimlerin giderek büyümesi ile kente dönüşüp mevcut kent sayısının artması olarak tanımlanır (Kaya vd. 2008: 9). Kentlileşme ise; kentleşme akımı sonucunda toplumsal değişimin insanların davranışlarında ve ilişkilerinde, değer yargılarında, maddi ve manevi yaşam biçimlerinde değişiklikler ortaya çıkarması süreci olarak ifade edilir. Kısaca kente göçle birlikte başlayan nüfus dinamiğinin kentin belirli bir kesiminde kararlılık kazanmasına kadar devam eden aşamadır (Es ve Ateş, 2010: 213).

Göç ile ortaya çıkan kentleşme ve kentlileşme olgusu, nüfusun özellikleri, yapısı, birey ve ailelerin çeşitli konulardaki düşünceleri, tutum ve davranışları gibi birçok değişkene bağlı olarak farklı düzeylerde ortaya çıkmaktadır. Göçe bağlı olarak artan veya azalan nüfus, kentleri gecekondulaşma, işsizlik, alt yapı ve ulaşım, konut, bölgelerarası yatırım, kentleşme/kentlileşme, nüfus yoğunluğunda dengesizlik, kentle bütünleşememe, çevre vb. sorunlarla karşı karşıya bırakmaktadır (Mutluer, 2003: 1; Koçak ve Terzi, 2010: 163).

Özellikle kırsal alanların itme (push), kentsel alanların çekme (pull) özelliklerinden dolayı; göç olayı genellikle kişinin kişisel ve ailevi açıdan maddi manevi kazanımlarını elde edeceği şartlarını değiştirme güdüsü etkin rol oynamaktadır (Özmen ve Zeren, 2012: 457). Bunun sonucunda kırsaldan kente göç eden bireylerin kültürel değerler, kentsel değerler ve yaşam tarzları ile ortaya çıkan farklılıklar kente uyum sağlamada ve kentlileşmede temel sorun olarak görülmektedir. Bunun yanı sıra kentte ortaya çıkan ekonomik yetersizlikler ve yoksulluk, eğitim düzeylerinin düşük olması, işsizlik, barınma gibi nedenlerden dolayı göç eden bireylerin; kentlerde yaşayan bireyler karşısında farklı yaşam tarzları ve kültürlerini devam ettirme arzusu kente uyum sorununu ortaya çıkarmaktadır (Koyuncu, 2012: 130).

Bu çalışma ile göç olayının söz konusu olumlu ve olumsuz değişkenlerinden bazıları dikkate alınarak kırsal yerleşmelerden kente göç eden nüfusun kentlileşme ve kentsel uyum düzeyleri, Ağrı İli örneğinde incelenmeye çalışılmıştır.

2. Araştırma Sahasının Konumu ve Coğrafi Özellikleri

Ağrı Kenti, Doğu Anadolu Bölgesi'nin, Yukarı Murat-Van Bölümünde, yaklaşık 39° 43' Kuzey Paraleli ile 43° 03' Doğu Meridyeni üzerinde bulunmaktadır (M.S.B, 1973). 2417 km² 'lik yüzölçümüyle Doğu Anadolu Bölgesi'nin en geniş düzlük sahalarından biri olan Ağrı Ovası (bazı kaynaklara göre Eleşkirt Ovası) üzerinde, Murat Nehri ile Aras Güneyi Dağları arasında topografik olarak düz yüzeyli bir alana kurulmuştur. Ortalama yükseltinin 1650 m'yi bulduğu Ağrı Kenti bu özelliği itibariyle Türkiye'nin yüksek rakımda kurulmuş en büyük kentlerinden biridir. Rakımının yüksek olması "Sert Karasal İklimin" görülmesine sebep olmaktadır. Doğal bitki örtüsünü bozkır ve çayırların oluşturduğu araştırma sahasında verimli toprak yapısına (alüvyal, çernozyum ve volkanik) rağmen sert karasal iklim koşulları tarımsal faaliyetlerin sınırlı olarak icra edilmesine neden olmaktadır (Kaya, 2001: 1-5). Ovanın morfo-tektonik yapısı (Doğu-Batı, Kuzeydoğu ve Güneybatı doğrultusundaki açılım) Ağrı'ya önemli bir özel konum kazandırmıştır. Tarihte kervan yollarıyla Anadolu'yu İran, Kafkaslar ve Orta Asya'ya bağlayan Ağrı, günümüzde de ulusal ve uluslararası öneme sahip bir kara yolu bağlantısı üzerinde bulunmaktadır (Kaya ve Kocaman, 2011: 318).

Ulaşım olarak sahip olduğu stratejik konumu sebebiyle Türkiye'nin hızlı büyüyen yerleşmeleri arasında yer almıştır. Nitekim 1800'lerde 15 hanelik bir köy olan ve Şarbulak adıyla anılan Ağrı, Osmanlı'nın son döneminde Karakilise adını almış ve kaza (ilçe) merkezi yapılmıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra ise Karaköse adıyla 1927 yılına kadar idari olarak Bayezid İlinin bir ilçe merkezi olmuştur. Stratejik konumu nedeniyle 1927 yılında il merkezi olmuş, 1938'de ise adı Ağrı olarak değiştirilmiştir (Kaya ve Kocaman, 2012: 335).

Cumhuriyetin ilanının ardından 1927 yılında yapılan ilk nüfus sayımında 4.218 olan kent nüfusu (D.İ.E., 1927), 85 yılda yaklaşık olarak 24 kat büyüyerek 100 bini (110.199) aşmıştır (TUİK, 2013). Ağrı İli kademeli göç olgusunun yaşandığı yerleşmelerden biridir. Kuşkusuz kentin bu denli büyümesinde aldığı göçler etkilidir. İl merkezi olan Ağrı Kentine ilin kırsal kesiminden ve diğer ilçe merkezlerinden göç olmaktadır. Aynı zamanda Ağrı Kentinden de diğer kentlere göç hareketleri söz konusudur. Kırsal kesimden Ağrı Kentine, kentten de başta Büyükşehirler olmak üzere diğer kentlere kademeli olarak yönelen göçün ana nedeni istihdam koşullarıdır.

Kademeli göç, Ağrı Kentinde bir takım problemlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Çarpık kentleşme, kaçak yapılaşma ve gecekondulaşma, kente kırsal kesimden gelen insanların adaptasyon problemi-kentlileşme gibi sorunlar gelişmişlik ve yaşanılabilirlik açısından Ağrı'yı Türkiye kentleri arasında geri sıralara sokmaktadır (Kaya ve Kocaman 2011: 323, Ünal, 2008: 103).

Sosyo-ekonomik açıdan ülkemizin en geri kalmış illerinden olan Ağrı'nın ekonomisi, temelde tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Ayrıca bu sektörlerle bağlı olarak gelişen ticaret ve hizmetler sektörü ildeki en önemli istihdam alanlarını oluşturmaktadır. Eğitim ve turizm sektörlerinde hızlı bir gelişim olmasına karşın, son yıllarda uygulanan tarım politikaları nedeniyle tarım ve hayvancılık sektörünün geri kalması sonucunda işsizlik oranları her geçen gün artmaktadır (Kaya ve Kocaman 2011: 323).

3. Amaç ve Yöntem

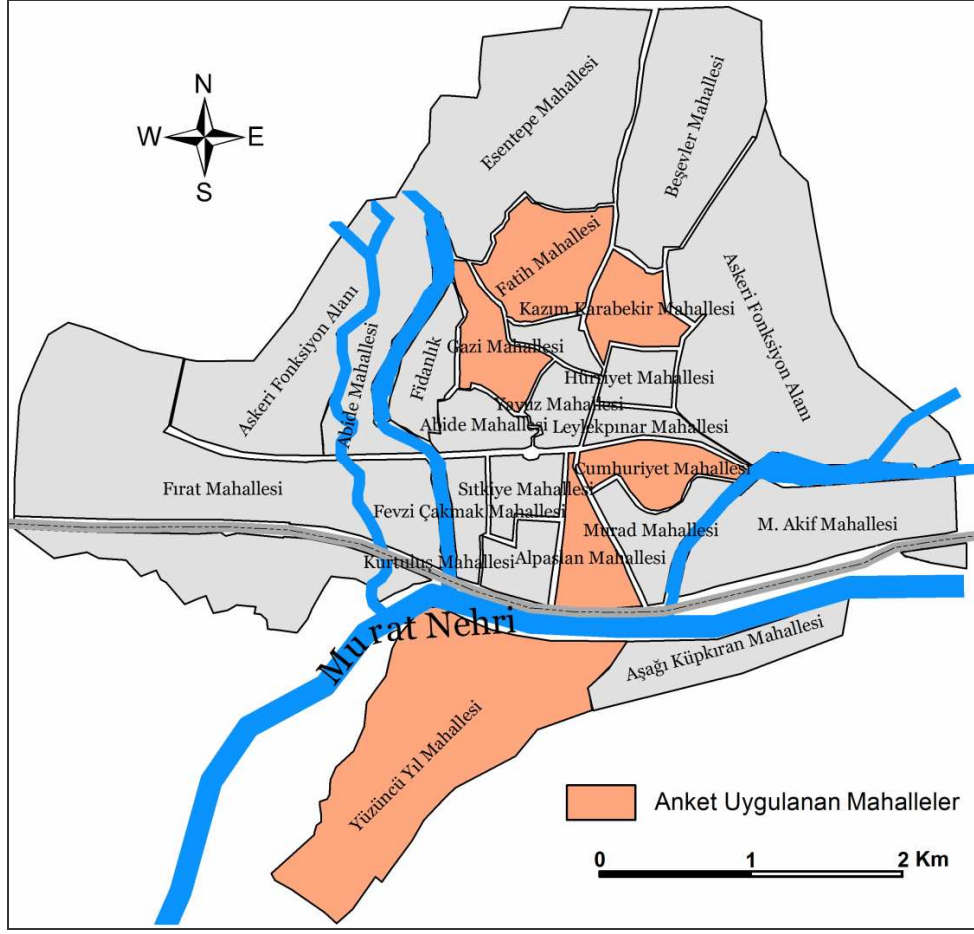
Araştırma, Ağrı Kentine göç eden kırsal nüfusun, kentlileşme düzeyleri üzerinde etkili olan demografik özellikler, sosyal, ekonomik ve kültürel faktörlerin ortaya koyulması amacını taşımaktadır. Çalışmanın Evrenini Ağrı Kentinde büyük kesimi göç ile oluşmuş 6 mahallede oturan kişiler oluşturmaktadır. Çalışmanın örnek büyüklüğü belirlenirken mahallelerin nüfus büyüklüğü ve göç alma yoğunluğu esas alınmıştır (Tablo 1).

Araştırmada; Deniz (2010) ile Coşkun ve Zaman (2012) tarafından yapılan çalışmada kullanılan ölçek geliştirilerek özgün bir *Kentsel Uyum ve Kentlileşme Düzeyi* ölçeği geliştirilmiştir.

14-19 Haziran 2014 tarihleri arasında anketin uygulanabilirliğini test etmek ve ortaya çıkabilecek aksaklıkları belirlemek amacıyla 20 denek üzerine bir Pilot Test uygulanmıştır. Daha sonra bu ön çalışmadan elde edilen veriler değerlendirilmiş ve uzmana danışılarak anket formuna son şekli verilmiştir.

Araştırmada kullanılan veriler anket yoluyla elde edilmiştir. Anket formunda Ağrı Kentinde bulunan 6 mahallede ikamet eden kişilere yönelik demografik özelliklerin yer aldığı kapalı ve açık uçlu sorular kullanılmıştır. Toplanan veriler SPSS 17,0 istatistik programı (Statistical Package for Social Sciences) aracılığıyla analiz edilmiştir. verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiklerden frekans analizi kullanılmıştır.

Anketin uygulanmasında kültürel yakınlık düşünülerek Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi öğrencisi Ağrılı 2'si kız, 3'ü erkek olmak üzere toplam 5 anketör seçildi. Bu öğrencilere anket uygulaması öncesi küçük bir eğitim verildi. Kadınların rahat katılımını sağlamak amacıyla kız öğrenciler özellikle tercih edildi. Anket çalışması 2014 yılı Haziran-Temmuz aylarında toplam 430 kişiye uygulanmıştır. Eksik bilgilerden dolayı 40 anket formu geçersiz kabul edilmiş, araştırma için 390 anket formu esas alınmıştır.

Harita 1. Anket Uygulamalarının Yapıldığı Mahallelerin Dağılımı.

Tablo 1. Mahallelerde Hedeflenen ve Uygulanan Anketler.

Sıra	Mahalleler	Anket Hedefi	Uygulanan
1	Yüzcüncü Yıl	115	107
2	Fatih	110	97
3	Kâzım Karabekir	50	36
4	Gazi	45	37
5	Alparslan	65	58
6	Cumhuriyet	65	55
	Toplam	450	390

Anket formlarındaki sorular; katılımcıların demografik özellikleri, ekonomik ve sosyo-kültürel özelliklerinin yanı sıra, bireylerin göç öncesi ve sonrasında oluşan farklılıklarını değerlendirmeye yönelik olarak hazırlanmıştır. Kullanılan ankette toplamda 30 soru bulunmakta ve bu sorular alt seçeneklerle sınıflandırılmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorulara da yer verilmiş olup, bu sorulardan elde edilen bulgular değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Araştırmaya katılan kişilerin demografik özelliklerini ortaya koyabilmek amacıyla tanımlayıcı istatistik uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara ilişkin istatistikî değerler belirlenmiş ve değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan bireylere ait demografik veriler incelendiğinde % 67,7'sinin erkek katılımcılarından, % 32,3'ünün ise kadın katılımcılardan oluştuğu görülmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı.

Cinsiyet	F	%
Erkek	264	67,7
Kadın	126	32,3
Toplam	390	100

Veriler incelendiğinde erkek katılımcıların, kadın katılımcılara göre fazla oldukları görülmektedir. Her ne kadar kadın katılımını artırmak için kadın anketör özellikle tercih edilmiş olmasına rağmen kadınlarda ankete katılım yüzdesi oldukça düşüktür. Bu durum göç ile oluşmuş mahallelerde yaşayan kadınların eğitim-kültür seviyesi bakımından geri kalmış olmasından kaynaklanmaktadır. Anket uygulamalarında ankete katılımı çekindikleri, katılanların da bazı soruları yanıtlamak istemedikleri gözlemlenmiştir.

Ağrı Kentine yönelen göçün nereden geldiğini belirlemek amacıyla Doğum Yeriniz? ve Ağrı'ya nereden göç ettiniz? Sorularına yer verilmiştir.

Katılımcıların doğum yerlerine göre dağılımı incelendiğinde ise % 91 gibi yüksek bir oranın Ağrı İli doğumlu oldukları görülmektedir. Bu durum Ağrı Kentine göç edenlerin genellikle İlin kırsal kesiminden olması ve genç nüfus yapısıyla ilgilidir. Ankete katılanların doğum yerleri il/ilçe bazında çıkarılmış, Merkez İlçe (% 45) ve Merkez İlçeye yakın ilçelerin Hamur, Eleşkirt ve Taşlıçay ilçelerinde oranların, diğer ilçe oranlarından yüksek olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte Patnos ve Doğubayazıt gibi ilin diğer ilçelerine göre gelişmiş ilçelerinde bu oranların azaldığı görülmektedir.

Katılımcıların % 9'u gibi oldukça az bir oranının doğum yerinin Ağrı İli dışındaki, Muş (% 2,5), Erzurum (% 1,8), Van (% 1,50), Iğdır (% 1,1), Kars (% 0,8), Diyarbakır (% 0,8) ve Bitlis (% 0,5) illerinin olduğu görülmektedir. Bu illerin ilçeleri incelendiğinde ise, Muş İlinin Malazgirt (% 1,2) ve Bulanık (% 1,1) ilçeleri, Erzurum İlinin Karayazı (% 1,1) İlçesinin oranlarının yüksek olduğu görülür. Bu durumun oluşmasında coğrafi yakınlığın etken olduğu söylenebilir (Tablo 3).

Tablo 3. Katılımcıların Doğum Yerleri.

Doğum Yeri – İl	İlçe	F	%
AĞRI	Merkez	175	45
	Hamur	44	11,2
	Eleşkirt	33	8,4
	Taşlıçay	28	7,1
	Diyadin	24	6,1
	Tutak	22	5,8
	Patnos	16	4,1
	Doğubayazıt	13	3,3
	AĞRI	355	91
MUŞ	Malazgirt	5	1,2
	Bulanık	4	1,1
	Merkez	1	0,2
	MUŞ	10	2,5
ERZURUM	Karayazı	4	1,1
	Merkez	2	0,5
	Horasan	1	0,2
	ERZURUM	7	1,8
VAN	Merkez	3	0,8
	Muradiye	2	0,5
	Çaldıran	1	0,2
	VAN	6	1,50
IĞDIR	Merkez	4	1,1
	IĞDIR	4	1,1
KARS	Merkez	3	0,8
	KARS	3	0,8
DİYARBAKIR	Merkez	3	0,8
	DİYARBAKIR	3	0,8
BİTLİS	Adilcevaz	2	0,5

	BİTLİS	2	0,5
	Toplam	390	100

Ağrı'ya nereden göç ettiniz? Sorusuna da yine benzer oranlarda yanıt vermişlerdir. Bu nedenle bu sorulardan biri yorumlanmıştır. Ayrıca uygulamalar esnasında çok sayıda mülteci ve Suriyeli sığınmacıya da rastlanmıştır. Araştırma kapsamında değerlendirilmediğinden onlara çalışmada yer verilmemiştir.

Katılımcıların yaş gruplarına göre dağılımları incelendiğinde ise % 29'unun 25-34, % 21'inin 18-24, % 19,2'sinin 35-44 ve %17'si 45-54 yaşları arasında oldukları tespit edilmiştir. Bununla birlikte 18 yaş ve altı (% 1,2), 65 yaş ve üstü (% 4,4) ve 55-64 yaş arasında (% 8,2) nüfus ile az temsil edilme oranına sahiptir (Tablo 4). Buna göre genç grup ve orta yaş gruptaki katılımcılar daha fazladır ve bunlara daha kolay ulaşılabilmiştir. Yaşlılara anket uygulanmakta zorlanılmıştır.

Tablo 4. Katılımcıların Yaş Grupları.

Yaş		F	%
	18 yaş altı	5	1,2
18-24	82	21	
25-34	114	29	
35-44	75	19,2	
45-54	65	17	
55-64	32	8,2	
65- +	17	4,4	
Toplam	390	100	

Katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde, % 47,4'ünün lise ve dengi okul, % 27'sinin ilköğretim mezunu ve % 15,8'inin ise mezun değil/okur-yazar oldukları görülmektedir. Okuma-yazma bilmeyen ve Üniversite mezunlarının oranları ise % 4,9 olarak tespit edilmiştir (Tablo 5).

Okuma-yazma bilmeyenlerin oranı Türkiye ortalamasının üzerinde olup, okuma yazma bilmeyenlerin anketlere katılım isteğinin az olduğu dikkate alındığında Ağrı'da okur-yazar olmayan nüfusun göç ile oluşmuş olan mahallelerde özellikle de orta ve yaşlı nüfus ile kadınlarda en önemli sorunlar arasında yerini koruduğu görülmektedir. Bu sorun okur-yazar olmayan nüfusun Dilekçe hakkı gibi pek çok kentsel haklardan doğrudan yararlanmasını engellemektedir. Bir okul bitirmemiş okur-yazar nüfus % 15,8 olup, bu nüfus yaşlı nüfusta yaygındır. Lise ve dengi okul mezunu % 47,4 ile en büyük kesimi oluşturmaktadır. Üniversite mezunlarına da rastlanmaktadır. Bunlar içinde en büyük kesimi lisedeki mesleki eğitiminin ardından meslek yüksekokuluna devam edenler oluşturmaktadır.

Tablo 5. Katılımcıların Eğitim Düzeyleri.

Eğitim Düzeyleri		F	%
	Okuma-Yazma Bilmiyor	19	4,9
Mezun Değil/Okur-Yazar	61	15,8	
İlköğretim Mezunu (İlkokul-Ortaokul)	106	27	
Lise ve Dengi Okul	185	47,4	
Üniversite	19	4,9	
Toplam	390	100	

Katılımcıların mesleki durumlarına bakıldığında, çiftçi (% 17,3), işçi (% 15,2), seyyar satıcı (% 11,2) ve serbest çalışanların (% 6,1) oranının oldukça yüksek olduğu görülür. Ancak bu meslek gruplarına dâhil olanların büyük kısmının sosyal güvencesi bulunmamakta olup, pek çoğu yeşil kart sahibidir. İşsizlik oranı % 13,2 olup, işsizlik bu mahallelerin en önemli sorunları arasındadır.

Öğrenci (% 1,4), memur (% 1,1) ve diğerleri (% 1,5) seçeneklerinin temsil oranları oldukça azdır. Bununla birlikte kadınlarda çalışma oranı çok düşük olup, büyük çoğunluğu ev

hanımıdır. Kadınların sadece 29'u çalışmakta olup, bunlar da işçi ya da serbest (temizlikçi) olarak çalışmaktadırlar (Tablo 6).

Tablo 6. Katılımcıların Meslekleri.

Meslek		
	F	%
Öğrenci	17	1,4
İşçi	57	15,2
Çiftçi	66	17,3
Memur	4	1,1
Ev Hanımı ya da Ev işleriyle ilgilenen Erkek	97	25,4
Emekli	21	5,4
İşsiz	49	13,2
İşadamı-Esnaf	8	2,2
Seyyar Satıcı	43	11,2
Serbest	22	6,1
Diğerleri	6	1,5
Toplam	390	100

Katılımcıların gelir grupları incelendiğinde göç ile oluşan mahallerde düşük gelir gruplarının ağırlıkta olduğu görülmektedir. Gelir düzeylerine bakıldığında % 35,7'sinin 500-1000 TL arasında ve % 27,2'sinin 1001-1500 TL arasında gelire sahip oldukları belirlenmiştir (Tablo 7). Bu mahallelerde kentsel yoksulluk ileri boyuttadır. Katılımcıların önemli bir kısmı Valilik Sosyal Dayanışma ve Yardımlaşma Vakfı ile diğer hayır kurumları ve STK'lardan yardım almaktadır. Yüksek gelir gruplarında katılımcı oranı oldukça azdır.

Tablo 7. Katılımcıların Gelir Düzeyi.

Gelir Düzeyi		
	F	%
500 TL ve altı	29	7,4
500-1000 TL	139	35,7
1001-1500 TL	106	27,2
1501-2000 TL	57	14,6
2001-3000 TL	24	6,1
3001-4000 TL	18	4,7
4000 TL üzeri	11	2,8
Yorum Yok	6	1,5
Toplam	390	100

Katılımcıların Ağrı Kentine göç ettikleri yıllar değerlendirildiğinde, en yüksek oranların % 23,8 ile 1-4 yıl olduğu, bu oranı % 21,2 10-14 yıl, % 21,3 ile 15-19 yıl ve % 20,8 ile 5-9 yıllarının takip ettiği görülmektedir. En az oranlar ise % 2,3 ile 1 yıldan daha az ve % 10,6 ile 20 yıl ve üzeri yıllarda görülmektedir (Tablo 8). Göç edenlerin göç ettikleri yıllar dikkate alındığında göç hareketlerinin süreklilik arz ettiği görülmektedir. Bu durum kademeli göç olgusuyla ilgilidir.

Tablo 8. Katılımcıların Göç Süreleri.

Ne zaman Ağrı şehrine göç ettiniz?		
	F	%
1 yıldan daha önce	9	2,3
1-4 yıl arası	93	23,8
5-9 yıl arası	81	20,8
10-14 yıl arası	82	21,2
15-19 yıl arası	84	21,3
20 yıl ve üzeri	41	10,6
Toplam	390	100

Katılımcıların Ağrı Kentine göç etme nedenleri incelendiğinde ilk sırayı % 56 gibi yüksek bir oranla ekonomik sebeplerin aldığı görülür. Kırsal alanlarda gelir seviyelerinin düşük olması ve kent yaşamının istihdam olanakları ekonomik kaynaklı göç sebeplerinin başında gelmektedir. Bunun yanında eğitim ve sağlık hizmetlerinden yararlanma (% 19), güvenlik, terör ve siyasi sebepler (% 9,42) ile sosyal nedenler (% 7,4) diğer önemli sebepleri oluşturur.

Tablo 9. Katılımcıların Göç Etme Nedenleri.

Ağrı'ya Göç etme sebepleri		F	%
	Ekonomik Sebepler	219	56
	Eğitim, Sağlık Hizmetleri	74	19
	Doğal Afetler	26	7
	Sosyal Nedenler (kız kaçırma, kan davası)	29	7,4
	Güvenlik, Terör ve Siyasi Sebepler	37	9,4
	Diğerleri	5	1,2
	Toplam	390	100

Göç etmelerinde etkili olduğunu düşündüğümüz önemli hususlardan biri de katılımcıların iş bulma kaynaklarıdır. Bu amaçla ankette yer verilen Şu anda çalıştığınız işi nasıl buldunuz? sorusuna verilen cevaplar değerlendirildiğinde, kendileri arayarak (% 49,3) ve bir akraba-hemşehri aracılığı (% 30) bulma oranlarının yüksek olduğu görülür. En az oran ise ilanla (%1,7) iş bulma seçeneğine aittir.

Tablo 10. Katılımcıların İş Bulma Kaynakları.

İş bulma kaynakları		F	%
	İlanla	4	1,7
	Kendim arayarak	112	49,3
	İşkur ya da diğer kurumlar aracılığıyla	43	19
	Akraba-Hemşehrilerim aracılığıyla	68	30
	Diğerleri	0	0
	Toplam	227	100

Katılımcıların konut sahipliği değerlendirildiğinde, % 57,7'si ev sahibi, % 33,3'ü kiracı ve % 9'u ise diğer seçeneğini yanıtlamıştır. Diğer seçeneğini; yakının evinde oturup kira vermeyen ya da mal sahibinin evini koruma karşılığında oturanlar ile vakıf, STK, kamu vb. kurumlara ait evlerde oturup kira ödemeyenler oluşturmaktadır (Tablo 11).

Tablo 11. Katılımcıların Konut Mülkiyet Durumu.

İkamet ettiğiniz konut kime aittir?		F	%
	Kendimize ait	225	57,7
	Kiracıyız	130	33,3
	Diğerleri	35	9
	Toplam	390	100

Katılımcıların medeni durumları değerlendirildiğinde araştırmaya katılanların % 65,6'sının evli, % 34,4'ünün ise bekâr oldukları görülmektedir. Evli olan katılımcıların çocuk sayısına bakıldığında ise 2 çocuklu (% 20,3), 3 çocuklu (% 12,2) ve 4 çocuklu (% 18,3) ailelerin oranlarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durum katılımcıların genç kesimden oluşması ve kısa süre önce evlenmelerinden kaynaklı olduğu söylenebilir. Buna karşın ailelerde eğitim seviyesinin düşük olması ve geleneksel yapıda olmaları nedeniyle çocuk sayısını artırma eğilimi vardır.

Tablo 12. Katılımcıların Medeni Durumu ve Çocuk Sayısı.

Medeni durumunuz nedir?	Evli		Bekâr	
	F	%	F	%
	256	65,6	134	34,4
Cevabınız Evli ise alttaki soruyu yanıtlayınız, Bekâr ise geçiniz.				
Çocuk sayısı	Çocuk Yok		F	%
			13	5
	1		28	11
	2		52	20,3
	3		31	12,2
	4		47	18,3
	5		33	13
	6		13	5
	7		19	7,4
	8		9	3,5
	9		7	2,8
	10 ve daha çok		4	1,5
	Toplam		256	100

Katılımcıların çocuklarının eğitim durumları incelendiğinde, % 93,7 gibi yüksek bir kesiminin okula devam ettiği görülmektedir. Bu oranın yüksek olma nedenleri arasında eğitim ve kültür seviyesindeki artış, eğitime karşı değişen anlayış ve devlet tarafından sunulan teşviklerin etkili olduğu söylenebilir. Çocukların % 6,3'ünün ise okula devam etmediği görülmektedir. Okula göndermeme nedenlerine bakıldığında ise maddi imkansızlıktan (% 64) dolayı göndermeme oranı en yüksek oranı oluşturmaktadır. Anne ve babaya yardım ve çocuğun istememesi de diğer önemli sebepler arasında gösterilmiştir (Tablo 13).

Tablo 13. Katılımcıların Çocuklarının Eğitim Durumu.

Okul çağındaki çocuğunuz ya da çocuklarınız okula devam edebiliyor mu?	Evet		Hayır	
	F	%	F	%
	163	93,7	11	6,3
Cevabınız Hayır ise alttaki soruyu yanıtlayınız, Evet ise geçiniz.				
Neden okula gönderemiyorsunuz?			F	%
	Maddi imkansızlık		7	64
	Ev işlerinde yardım ediyor		1	9
	Babaya işinde yardım ediyor		1	9
	Sağlık sorunları nedeniyle		0	0
	Çocuk istekli değil/Başarılı değil		2	18
	Diğerleri		0	0
	Toplam		11	100

Katılımcıların çocuklarının çalışma durumlarına bakıldığında, % 44,5'inin çocuğunun çalıştığı, % 55,5'inin ise çalışmadığı görülür. Çalışan çocukların % 39,8'inin ayakkabı boyacısı, % 26,8'inin sokak satıcısı, % 15,6'sının el arabacısı ve hamal, % 10'unun çırak ve % 7,8'inin ise diğer işlerde çalıştığı belirlenmiştir. Çocukların çalışma oranının yüksek olması ailelerin gelir düzeylerinin düşük olmasıyla ilgilidir. Çocukların pek çoğu eğitimlerinin yanı sıra aileye katkı sağlamak amacıyla çalışmaktadır.

Tablo 14. Katılımcıların Çocuklarının Çalışma Durumu.

Çocuğunuz çalışıyor mu?	Evet		Hayır	
	F	%	F	%
	108	44,5	135	55,5
Cevabınız Evet ise alttaki soruyu yanıtlayınız, Hayır ise geçiniz.				
Nerede/Ne iş yapıyor?			F	%
	Ayakkabı boyacısı		43	39,8
	Sokak satıcısı (Mendil, sakız, simit, tartıcı)		29	26,8
	El arabacısı, Hamal		17	15,6
	Çırak (Berber, marangoz, tamirci çırağı vb.)		11	10
	Çöp toplayıcısı ve dilenci		0	0
	Diğerleri		8	7,8
	Toplam		108	100

Katılımcıların mahalle seçimi incelendiğinde ise yaşadıkları mahalleleri tercih etmelerinde en fazla ucuz gecekondulu/ev sahibi olma imkânının (% 28,7) etkili olduğu görülür. Bu sırayı akraba, köylü, eş-dosta yakınlık (% 26, 4) ve ucuz kira imkânı (% 24,8) gibi sosyal ve ekonomik nedenler takip etmektedir.

Tablo 15. Katılımcıların Yaşadıkları Mahalleyi Seçme Nedeni.

Oturduğunuz semti/mahalleyi seçme nedeniniz nedir?			F	%
	Akraba, köylü, eş-dosta yakın		103	26,4
	İşyerine yakın		37	9,4
	Ucuz kira imkânı		97	24,8
	Ucuz gecekondulu/ev sahibi olma imkânı		112	28,7
	Eğitim-Sağlık ve Sosyal ortam bakımından uygunluk		33	8,4
	Diğerleri		9	2,3
	Toplam		390	100

Katılımcıların göç ettikleri köye gidiş sayıları ve kalma sürelerine bakıldığında, gidiş sayısında en yüksek oranın yılda 3 kez, en az oranın ise hiç gitmiyorum seçeneği olduğu görülür. Gidiş sayısı ile ilgili değerler göçmenlerin köyden kopamadıklarını göstermektedir.

Kalma sürelerinde ise bir hafta ve günübürlük seçenekleri ön plandadır. Hiç seçeneklerin haricindeki seçeneklerde görülen yüksek oran köydeki akrabalarıyla ilişkilerini sürdürdükleri ya da köyde ekonomik faaliyetlere devam ettiklerini göstermektedir.

Tablo 16. Katılımcıların Köye Gidiş Sayısı/Kalma Süresi.

	Gidiş Sayısı			Kalma Süresi		
	F	%		F	%	
Köyünüze ya da ilçenize yılda kaç kere gidip, orada ne kadar kalıyorsunuz?	Hiç	13	3,3	Hiç	13	3,3
	Yılda 1	37	9,5	Günübürlük	87	22,3
	Yılda 2	88	22,6	Bir haftaya kadar	96	24,6
	Yılda 3	103	26,4	7-15 gün	66	16,9
	Yılda 4	57	14,7	15 gün-1 ay	43	11
	Yılda 5	53	13,5	1 ay-3 ay	38	9,9
	Yılda 5'ten çok	39	10	3 aydan çok	47	12
	Toplam	390	100	Toplam	390	100

Katılımcıların köye gitme nedenlerinde aile-akraba ziyareti (% 37,5) ve tatil-dinlenme (% 24,8) amaçlı gidişleri ön plana çıkmaktadır. Bunun yanında % 12,3'ü ekip biçme ve % 23,3'ü ise daha çok hayvancılık amacıyla gidiş-geliş yapmaktadır. Buna göre katılımcıların köye gidişte sosyal ve ekonomik nedenlerin ön planda olduğu söylenebilir.

Tablo 17. Katılımcıların Göç Ettikleri Köye Gidiş-Geliş Nedenleri.

	F	%
	Dinlenme-Tatil Yapma	97
Aile-Akraba Ziyareti	146	37,5
Ekip-Biçme	48	12,3
Hayvancılık	91	23,3
Diğerleri	8	2,1
Toplam	390	100

Katılımcıların köyden elde ettikleri mülkiyet-gelir durumları incelendiğinde % 37,6'sının köyde gelirinin var olduğu, % 62,3'ünün ise köyde gelirinin olmadığı görülmektedir. Katılımcılar bu soruda birden çok seçeneği işaretlemişlerdir. Buna göre katılımcıların % 92'si köyde ev-garajının var olduğunu, % 71,4'ü ise ahır-merek sahibi olduğunu ifade etmiştir. Bunun yanı sıra % 53'ü tarla, bağ ve bahçe, % 62'si ise hayvancılıktan gelirinin olduğunu ifade etmiştir. % 5,4'ü diğer seçeneğini işaretlemiştir (Tablo 18).

Tablo 18. Katılımcıların Köydeki Mülkiyet-Gelir Durumları.

Çocuğunuz çalışıyor mu?	Evet		Hayır		
	F	%	F	%	
	147	37,6	243	62,3	
Cevabınız Evet ise alttaki soruyu yanıtlayınız, Hayır ise geçiniz.					
Ne iş yapıyor?	F	%	F	%	
	Tarla- Bağ-Bahçe	78	53		
	Hayvan	91	62		
	Ahır-Merek	105	71,4		
	Ev-Garaj	135	92		
Diğerleri	8	5,4			

Katılımcıların köyde ürettikleri ürünleri şehirde satma oranı incelendiğinde % 70,9'unun köy ürünlerini sattığı, % 29,1'inin ise satmadığı görülür. Köyde üretilip satılan ürünlerin % 57,8'ini hayvansal ürünler, % 21,7'sini bal, % 7,48'ini kümes hayvanları, % 39,4'ünü tarla/tahıl ürünleri, % 11,56'sını sebze ve meyveler ve % 6,1'ini diğer ürünler oluşturmaktadır.

Tablo 19. Katılımcıların Köyde Ürettikleri Ürünleri Satma Durumları.

Köyde ürettiğiniz ürünleri şehirde satıyor musunuz?	Evet		Hayır	
	F	%	F	%
	113	70,9	34	29,1
Cevabınız Evet ise alttaki soruyu yanıtlayınız, Hayır ise geçiniz.				
Köyde üretilip, şehirde sattığınız ürünler	F	%	F	%
	Hayvansal Ürünler (canlı hayvan, et)		85	57,8

	ürünleri, süt ürünleri, yün, yapağı, deri, vs.)		
	Bal	32	21,7
	Kümes Hayvanları ürünleri	11	7,48
	Tarla Ürünleri/Tahıl	58	39,4
	Sebze-Meyveler	17	11,56
	Diğerleri	9	6,1

Katılımcıların kent yaşamından memnuniyet düzeyine bakıldığında, “hiç memnun değilim” (% 29,2) ve “memnun değilim” (% 29,2) seçeneklerinin, “memnunum” (% 14,1) ve “çok memnunum” (%10) seçeneklerine göre daha yüksek oranda olduğu belirlenmiştir. Bu durumda kırsaldan şehre göç eden kişilerin kent yaşamından yeterince memnun olmadıkları, köy ile bağlarını koparamadıkları ve çeşitli köy alışkanlıklarını şehre taşıdıkları sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Tablo 20. Katılımcıların Kent Yaşamından Memnuniyet Düzeyi.

		F	%
Kentte yaşamaktan memnun musunuz?	Yorum Yok	22	5,6
	Hiç Memnun Değilim	114	29,2
	Memnun Değilim	133	34,1
	Kararsızım	27	7
	Memnunum	55	14,1
	Çok Memnunum	39	10
	Toplam	390	100

Katılımcıların göç ile birlikte konut ve ev konforu değişimi değerlendirildiğinde, % 36,9'unun olumlu-çok olumlu etkilendiği, % 13,4'ünün olumsuz-çok olumsuz etkilendiği görülür. Bununla birlikte önemli bir oran (% 32,5'i) ise köyden kente göçlerinde ev-konut konforlarında bir değişim olmadığını ifade etmiştir. Bu durum yaşadıkları metruk-ilkel tapulu ya da kaçak-gecekondu türü yapıların köydeki kırsal karakterli konutlardan büyük bir farkının olmaması ile ilgilidir.

Tablo 21. Katılımcıların Ev-Konut Konforu Değişimi.

		F	%
Köyden kente göç edince konut-ev konforunuz bir değişim oldu mu?	Yorum yok/Fikrim yok	13	3,5
	Çok olumsuz etkiledi	38	9,9
	Olumsuz etkiledi	66	17,2
	Bir değişim olmadı	126	32,5
	Olumlu etkiledi	78	20
	Çok olumlu etkiledi	69	16,9
	Toplam	390	100

Katılımcıların boş vakitlerini değerlendirme oranlarına bakıldığında % 34,7'sinin Bir şey yapmam/Evde geçiririm seçeneğini işaretlediği görülür. Bu durum göç ile oluşan mahallelerde yaşayan ailelerde kentleşme ya da kentsel adaptasyonun en önemli göstergelerinden biri olan rekreasyonel faaliyetlere katılımın henüz yeterince gelişmediğini göstermektedir. Bu durum göç eden insanların kültürel özelliklerinin yanı sıra ekonomik gelir seviyelerinin düşük olması ile kentteki sosyal faaliyet ve rekreasyon alanlarının yetersizliğiyle ilgilidir. Katılımcıların Boş Vakitlerini Değerlendirme faaliyetlerinde % 35,3 ile kahvehane-internet kafe ön plana çıkarken, % 16,7 ile Halı Saha, Yürüyüş vb. sportif etkinlikler ikinci sırada yer almaktadır. Sanatsal etkinliklere katılım oldukça az düzeyde (% 5,9) olup, az sayıda katılımcının da piknik, gezi-gezinti, av, balık tutma gibi serbest zaman etkinliklerine katıldıkları görülür.

Tablo 22. Katılımcıların Boş Vakitlerini Değerlendirme Faaliyetleri.

		F	%
Boş vakitlerinizi nasıl geçiriyorsunuz?	Bir şey yapmam/Evde geçiririm	135	34,7
	Sanatsal Etkinlikler Sinema/Tiyatro/Konser vb.)	23	5,9
	Spor Yaparım (Halı Saha, Yürüyüş vb.)	65	16,7
	Kahvehane-İnternet Kafe	138	35,3
	Diğerleri	29	7,4
	Toplam	390	100

Kente göç ile birlikte katılımcıların giyim tarzlarının değişme düzeyine bakıldığında, “hiçbir değişim olmadı” (% 12,5) ve “değişim olmadı” (% 23,1) seçeneklerinin, “değişim oldu” (% 11,8) ve çok değişim oldu (% 40,5) seçeneklerine göre daha düşük oranda olduğu belirlenmiştir. Genel olarak değişim oldu diyenler ile olmadı diyenler arasında büyük bir fark bulunmamaktadır. Bu durum gelişen medya, TV gibi kitle iletişim araçları ile ilgilidir. Başta TV olmak üzere iletişim araçlarının kırsal alanlarda da yaygınlaşması giyim tarzlarında kent-kır farkını ortadan kaldırmaktadır (Tablo 23).

Tablo 23. Katılımcıların Giyim-Kuşamında Değişim Durumu.

	F	%	
Köyden kente göç edince giyim-kuşamınızda bir değişim oldu mu?	Yorum Yok	18	4,6
	Hiçbir Değişim Olmadı	49	12,5
	Değişim Olmadı	90	23,1
	Kararsızım	29	7,5
	Değişim Oldu	46	11,8
	Çok Değişim Oldu	158	40,5
	Toplam	390	100

Katılımcıların eğitim ve kültür seviyelerindeki değişim değerlendirildiğinde, kente göç olayından eğitim ve kültürel olarak % 49,7’si olumlu-çok olumlu etkilediğini, % 25,9’u ise olumsuz-çok olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Bununla birlikte % 21,6’sı ise eğitim ve kültür seviyelerinde bir değişim olmadığını ifade etmiştir. Eğitim ve kültür seviyesinde görülen bu olumlu değişim kent yaşamının en önemli kazanımları arasındadır.

Tablo 24. Katılımcıların Eğitim ve Kültür Seviyelerindeki Değişim Durumu.

	F	%	
Sizce Köyden kente göç etmeniz eğitim-kültür seviyenizi nasıl etkiledi?	Yorum yok/Fikrim yok	11	2,8
	Çok olumsuz etkiledi	44	11,8
	Olumsuz etkiledi	55	14,1
	Bir değişim olmadı	85	21,6
	Olumlu etkiledi	139	35,5
	Çok olumlu etkiledi	56	14,2
	Toplam	390	100

Sonuç

Bu çalışmada kırsal kesimden Ağrı İl Merkezine yapılan göçler ve bu göç sonucunda bireylerin kentsel uyum sorunları incelenmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlar şunlardır:

Araştırmada kadın katılımcıların katılım oranının az olduğu belirlenmiştir. Bu durum yöredeki kadınların eğitim-kültür seviyelerinin düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Bayan katılımcıların sorulara cevap verme konusunda çekindikleri bazı soruları yanıtlamak istemedikleri görülmüştür. Bu durumun önüne geçmek amacıyla kadın anketörlerin tercih edilmesinin olumlu bir etkisi görülmemiştir.

Katılımcıların doğum yerlerine göre dağılımı incelendiğinde, % 91 ile Ağrı İli doğumlu oldukları belirlenmiştir. Ağrı, ilçeler bazında değerlendirildiğinde ise sosyo-ekonomik açıdan gelişmişlik düzeyi düşük ilçelerden göç eden kişilerin oranının yüksek olduğu görülmektedir. Ağrı İli dışındaki katılımcıların doğum yerleri incelendiğinde ise genellikle Ağrı İline komşu il doğumlu oldukları görülmektedir. Bu durumun oluşmasında coğrafi ve kültürel yakınlığın etkili olmuştur. Anket uygulamalarında ayrıca çok sayıda mülteci ve sığınmacıya rastlanmıştır, ancak bu katılımcılar çalışma kapsamında değerlendirilmemiştir.

Yaş grupları 18- 24 yaş aralığında ki orta yaş katılımcıların oranı yüksektir. Yaşlı grubun oranı ise çok düşüktür. Bu ankete erkek, orta yaş gruptaki katılımcıların fazla olması kolay ulaşılabilirlikleri, yaşlı gruptaki katılımcıların düşük olması ise çeşitli nedenlerden dolayı (sağlık, eğitim vb.) yeterli düzeyde cevap verememeleriyle ilgilidir.

Okuma-yazma oranı % 4,9’dur. Ağrı İlinde okuma-yazma bilmeyenlerin oranı Türkiye ortalamasının üzerinde olup, bu oranın anket uygulanan mahallelerde daha yüksek olduğu

söylenbilir. Eğitim sorunu özellikle orta ve yaşlı nüfus içinde bayanlarda görülmektedir. Eğitim kademelerinde en yüksek oranı % 47,4 ile lise ve dengi okul mezunları oluşturmaktadır.

İşsizlik oranı % 13,2 olup, işsizlik en önemli sorunlar arasındadır. Çalışanlar içinde ise çiftçi, işçi, seyyar satıcı ve serbest çalışanların oranı oldukça yüksek olup, ancak bu meslek gruplarına dâhil olanların büyük kısmının sosyal güvencesi yoktur. Kadınların çalışma oranı çok düşük olup, çalışanlar ise işçi ya da serbest (temizlikçi) olarak çalışmaktadır. Genellikle katılımcılar iş arama ve bulmada; hemşeri, dost ve akrabalarının yardımı ile kendi imkânlarını kullanmaktadırlar.

Gelir düzeylerine bakıldığında çoğunlukla % 35,7'si 500-1000 TL arasında gelire sahip oldukları belirlenmiştir. Yüksek gelir grubuna doğru gidildikçe katılımcıların sayısı azalmaktadır. Ağrıya göç etme nedenlerinin ilk sıralarda ekonomik nedenler gelmektedir. Ayrıca sağlık ve eğitim hizmetlerinin kırsalda yetersiz olması da etkilidir. Bunun nedeni kırsal kesimde gelir seviyelerinin düşük olması, kent yaşamının olanakların fazla olmasından kaynaklanmaktadır.

Katılımcıların % 65'i evli olup, aileler ortalama 2-3 çocuk sahibidir. Ekonomik koşulları alt düzeyde olmasına rağmen aileler çok çocuk yapma eğilimindedir. Okula devam eden çocuk oranı yüksektir. Bu durumun oluşmasında son yıllarda eğitim ve kültür seviyesinde görülen ilerleme, eğitime karşı değişen anlayış ile devlet tarafından sunulan teşviklerin etkili olduğu söylenebilir. Bununla birlikte çocukların çalışma oranı da oldukça yüksek olup, genellikle ayakkabı boyacısı, sokak satıcısı, el arabacı, hamal ve çırak gibi işlerde çalışmaktadırlar.

İl merkezine göç edenler genellikle kendilerine ait tapulu ilkel, metruk konutlar veya tapusuz gecekonduları tercih etmektedirler. Oturdıkları mahalleyi seçme dost akraba, ucuz konut, ev sahibi olma gibi nedenlerden biri olarak gösterilmektedir. Ayrıca köyden kente göçlerinde ev-konut konforlarında bir değişim olmadığını da ifade etmişlerdir. Bu durum yaşadıkları metruk, ilkel tapulu ya da kaçak gecekondulu yapıların köydeki kırsal karakterli konutlardan büyük bir farkının olmadığını göstermektedir.

Göç ettikleri yerlere gidiş sayıları ve kalma süreleri değerlendirildiğinde, köy yaşamından kopamadıkları görülmektedir. Kırsal alanda mülk sahibi olmaları, akrabalık ilişkileri, hayvancılık ve tarım faaliyetlerini devam ettirmeleri ve bu faaliyetlerden gelir elde etmeleri, katılımcıların sosyal ve ekonomik olarak köy ile ilişkilerini büyük ölçüde devam ettirdikleri sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Genel olarak kent yaşamının sosyal faaliyetlerinden uzak durdukları, köy ile bağlarını koparamadıkları ve çeşitli köy alışkanlıklarını şehre taşıdıkları söylenebilir. Ayrıca kentte kalış sürelerinin artmasıyla birlikte yaşam tarzlarında (giyim, eğitim kültür seviyelerinde) olumlu değişimlerin olduğu da belirlenmiştir.

Sonuç olarak, katılımcıların büyük bir çoğunluğunun kent yaşamından memnun olmadıkları ve kente uyum sağlayamadıkları ifade edilebilir.

KAYNAKÇA

- BÜLBÜL, S., Köse, A. (2010). Türkiye'de Bölgelerarası İç Göç Hareketlerinin Çok Boyutlu Ölçekleme Yöntemi İle İncelenmesi. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, 39(1), 75-94.
- COŞKUN, O., Zaman, S. (2012). Kentlere Göç Eden Kırsal Nüfusun Kentsel Uyumu ve Kentleşme Düzeyleri Üzerine Uygulamalı Bir Araştırma: Erzurum Kenti Örneği. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 9(1). 1049-1062.
- ÇELİK, F. (2007). Türkiye'de İç Göçler: 1980-2000. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22(1), 87-109.
- D.İ.E. (Devlet İstatistik Enstitüsü) 1927 Yılı Genel Nüfus Sayımı Sonuçları. Ankara.
- DENİZ, O., Etilan, E. (2009). Kırdan Kente Göç ve Göçmenlerin Uyum Süreci Üzerine Bir Çalışma: Van Örneği. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 6(2), 472-498.
- Devlet Planlama Teşkilatı (2001). VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı: Nüfus, Demografi ve Göç Özel İhtisas Komisyon Raporu, Ankara.
- ES, M., Ateş, H. (2010). Kent Yönetimi, Kentleşme ve Göç: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, 48, 205-248.
- GÖKULU, G. (2010). Kent Güvenliği Kentleşme ve Suç İlişkisi. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 24, 209-226.

- GÜRBÜZ, M. (2012). Yüreğir'e Göç Eden Nüfusun Sosyo-Ekonomik Özellikleri ve Şehirleşme Sürecindeki Değişimi. İstanbul Üniversitesi Coğrafya Bölümü Coğrafya Dergisi, 15, 1-12.
- GÜREŞÇİ, E. (2001). Türkiye'de Kentten-Köye Göç Olgusu. Doğu Üniversitesi Dergisi, 11(1), 77-86.
- KAYA, E., Şentürk, H., Danış, O., ve Şimşek, S. (2008). Modern Kent Yönetimi-I. İstanbul, Okutan Yayınları.
- KAYA, F., (2001). Ağrı Ovası ve Çevresinin Coğrafi Etüdü. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum.
- KAYA, F., Kocaman, S. (2011). Mülteci Hareketleri Açısından Ağrı Kenti ve Kentteki Mültecilerin Soyo-Ekonomik Durumu Üzerine Bir Değerlendirme. III. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh'un Gemisi Sempozyumu/Ağrı, Sempozyum Kitabı, 316-331.
- KELEŞ, İ. (1996). Türkiye'de Kent Planlanmasının Sosyo-Kültürel Boyutları. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınları.
- KOCAMAN, S., Kaya, F., 2012, Ağrı İli'nin İdari Coğrafya Analizi. Atatürk Üniversitesi I. Ulusal Coğrafya Sempozyumu/Erzurum, Sempozyum Kitabı, 329-345.
- KOÇAK, Y., Terzi, E. (2012). Türkiye'de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri. Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 3(3), 163-184.
- KOYUNCU, A. (2012). Anadolu Kentlerine Göç: Konya Örneği. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(1). 130-145.
- MSB Harita Genel Müdürlüğü (1973). Yeni Türkiye Atlası, Ankara.
- MUTLUER, M. (2003). Uluslararası Göçler ve Türkiye, İstanbul: Çantay Kitabevi.
- ÖZER, İ. (2004). Kentleşme, Kentleşme ve Kentsel Değişme. Bursa: Ekin Kitabevi.
- ÖZMEN, A., Zeren, H. E. (2012). Yaşanabilir Kentler Ekseninde Göç Olgusu. II. Bölgesel Sorunlar ve Türkiye Sempozyumu/ Kahramanmaraş, Bildiriler Kitabı, 456-460.
- PAZARLIOĞLU, M. V. (2001). 1980-1990 Döneminde Türkiye'de İç Göç Üzerine Ekonometrik Model Çalışması. Çukurova Üniversitesi V. Ulusal Ekonometri ve İstatistik Sempozyumu/Adana, Sempozyum Kitabı, 1-24.
- SEZAL, İ. (1996). Göçler ve Şehirleşmeyen Şehirler. Toplum ve Göç, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi/Mersin, Sempozyum Kitabı, 147-151.
- TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu)2013 Yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Ağrı İli Nüfus Sayımı Sonuçları. <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>, Erişim Tarihi: 29.08.2014
- TÜMERTEKİN, E., Özgüç, N. (2009). Beşeri Coğrafya. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- ÜNAL, Ç. (2008). İnsani Gelişmişlik Endeksine Göre Türkiye'nin Bölgesel Farklılıkları, Coğrafi Bilimler Dergisi, 6(2), 89-113.